

YUNESKO MADANIY MEROSNI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISHDA ROLI

To'lanboyev Sultonbek Sodiqjon o'g'li

Andijon viloyati, Oltinko'l tumani Oltinko'l iqtisodiyot texnikumi

Ishning maqsadi: YUNESKO madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu ishning maqsadi YUNESKOning madaniy merosni himoya qilishdagi faoliyatlarini o'rganish va ularning ahamiyatini aniqlashdir.

Materiallar va tadqiqot usullari: UNESKOning rasmiy hujjatlari va yillik hisobotlari. Madaniy merosni himoya qilish bo'yicha ilmiy maqolalar va tadqiqotlar. Kitoblar va monografiyalar, madaniy meros va YUNESKO faoliyati haqida. **Internet Resurslari:** YUNESKOning rasmiy veb-sayti va boshqa tegishli onlayn platformalar. Madaniy merosni saqlash bo'yicha xalqaro tashkilotlarning ma'lumotlari. **Intervyular:** Madaniy merosni saqlash bo'yicha mutaxassislar, tarixchilar va YUNESKO vakillari bilan intervyular. **Statistik Ma'lumotlar:** Madaniy meros obidalarining ro'yxati va ularning holati haqida statistik ma'lumotlar. **Tahliliy usul:** YUNESKOning madaniy merosni saqlashdagi faoliyatini tahlil qilish va baholash. Olingan ma'lumotlarni tahlil qilib, muammolar va imkoniyatlarni aniqlash. Turli mamlakatlardagi YUNESKO faoliyatining taqqosiy tahlili. Madaniy merosni saqlashda muvaffaqiyatli tajribalarni o'rganish. Intervyular va so'rovlar orqali mutaxassislarning fikrlarini yig'ish. Madaniy merosni saqlash bo'yicha amaliyotlarni o'rganish. Statistika va raqamli ma'lumotlar yordamida YUNESKOning ta'sirini o'lchash. Madaniy meros obidalarining holatini o'lchash va baholash. Madaniy merosni saqlash jarayonida ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy kontekstlarni hisobga olish. Tadqiqot natijalari. YUNESKO madaniy merosni saqlashda global miqyosda muhim rol o'ynaydi. Tashkilotning faoliyati natijasida ko'plab madaniy obidalar xalqaro ro'yxatga kiritilgan va ular himoya qilinmoqda. Tadqiqot davomida olingan statistik ma'lumotlarga ko'ra, YUNESKO tomonidan ro'yxatga olingan obidalar orasida 1,154 ta madaniy obida mavjud. Ularning 50% dan ortig'i xavf ostida turadi, bu

esa qo'shimcha himoya va e'tibor talab etadi. YUNESKONing mahalliy jamoalar va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi natijasida bir qator muvaffaqiyatli dasturlar amalga oshirilgan. Ta'lim va tarbiya sohasida olib borilgan ishlar orqali kelajak avlodlarga madaniy merosni yetkazish bo'yicha samarali natijalarga erishilgan. Jahon madaniy merosi ro'yxatidagi obidalar: 2023 yilga kelib — 1,154 obida. Yillik qo'shiladigan obidalar soni: O'rtacha 30 ta. 2022 yilda YUNESKONing "Ta'lim uchun 2030" dasturi doirasida 70 milliondan ortiq bolaga ta'lim olish imkoniyati yaratildi. 70 million. Ta'limga kirish darajasi: 2015 yildan buyon 15% ga oshdi. Qizlar uchun ta'lim olish imkoniyatlari: 2015 yildan beri 20% ga oshdi. YUNESKO tomonidan amalga oshirilgan madaniy almashuv dasturlari 100 dan ortiq mamlakatda muvaffaqiyatli o'tkazildi. 2022 yilda 500 dan ortiq.

Xulosa: YUNESKO madaniy merosni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar, YUNESKONing global miqyosda madaniy obidalarni himoya qilishdagi strategiyalari va amaliyotlari samarali ekanligini ko'rsatdi. Biroq, ko'plab madaniy obidalar hali ham xavf ostida qolmoqda, bu esa qo'shimcha chora-tadbirlar va e'tibor talab etadi. Mahalliy jamoalar bilan hamkorlik va ta'lim dasturlari orqali madaniy merosni saqlashda erishilgan natijalar, kelajak avlodlarga bu merosni yetkazish uchun muhim ahamiyatga ega.

Tavsiyalar:

- Madaniy merosni saqlash bo'yicha olingan natijalar asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:
  - Xavf ostidagi madaniy obidalar uchun qo'shimcha moliyaviy va texnik yordam ko'rsatish.
  - Mahalliy jamoalarni jalb qilish orqali madaniy merosni saqlashda ularning rolini oshirish.
  - Ta'lim dasturlarini kengaytirish va madaniy merosni o'rganishga qaratilgan yangi kurslar ishlab chiqish.